

УДК 374.7

Дрижак В. В.ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-2898-1053>

Кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін,
Академія Державної пенітенціарної служби
(Чернігів, Україна) E-mail: victor_dryzhak@gmail.com

Єрмак С. М.ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-5069-1001>

ResearcherID C-2632-2019

Кандидат педагогічних наук, доцент, учений секретар,
Академія Державної пенітенціарної служби
(м. Чернігів, Україна) E-mail: sergey.yermak@gmail.com

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Коли говорять про навчання, то як правило мають на увазі молодих людей. Проте люди у зрілому віці також проходять навчання. Причини цьому досить різноманітні, хтось вчиться з метою оволодіння новими навичками та вміннями, хтось щоб підвищити свій професіоналізм, стати більш впевненим, сформуванати риси характеру, долучитись до якоїсь соціальної спільноти тощо. Навчання супроводжує нас протягом усього життя від дитинства до глибокої старості.

Мета роботи. *Методологічне обґрунтування особливостей здобуття освіти дорослими, педагогічними та науково-педагогічними працівниками зокрема.*

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- охарактеризувати складові освіти дорослих;
- проаналізувати можливості реалізації складників освіти дорослих в сучасних умовах.

Методологія. *Застосовано індуктивний та дедуктивний методи в ході узагальнення й аналізу літературних джерел за тематикою статті.*

Наукова новизна. *Обґрунтовано умови підвищення кваліфікації, стажування, професійного розвитку дорослих осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників зокрема.*

Висновки. *Провівши аналіз основних положень основного освітянського закону та закону «Про вищу освіту», результатів досліджень ряду вітчизняних науковців ми дійшли висновку, що держава взяла на себе зобов'язання створювати належні умови для розвитку як суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги, так і реалізації права кожної особи на освіту, в тому числі, і освіту дорослих.*

На сьогодні, заклади післядипломної освіти та заклади вищої освіти здійснюють підвищення кваліфікації за різними видами та у різних формах. Вид та форму суб'єкт підвищення кваліфікації обирає самостійно. Педагогічна або вчена рада закладу освіти, де працюють педагогічні (науково-педагогічні) працівники на основі їх пропозицій затверджують щорічний план підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників.

Підвищення кваліфікації може здійснюватися як з відривом, так і без відриву від освітнього процесу. Відповідно до Закону, на час підвищення кваліфікації з відривом від освітнього процесу в обов'язі, визначеному законодавством, за педагогічним (науково-педагогічним) працівником зберігається місце роботи (посада) із збереженням середньої заробітної плати. Загальна кількість годин, відведена на підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника, що оплачується за кошти відповідних бюджетів, визначається законодавством.

Виконана робота не претендує на всебічне дослідження аспектів здійснення освіти дорослих. Подальшого розвитку потребують питання, пов'язані з умовами отримання освіти, вивченням зарубіжного досвіду у наданні таких освітніх послуг, розробкою методичних матеріалів щодо формування готовності до навчання дорослих з урахуванням їх вікових та індивідуально-психологічних особливостей.

Ключові слова: *освіта дорослих, підвищення кваліфікації, стажування, атестація, сертифікація.*

Постановка проблеми. Закон України від 05 вересня 2017 року №2145-VIII «Про освіту» (далі – Закон) встановлює, що кожен має право на якісну та доступну освіту, яка є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави [1].

Право особи на освіту може реалізовуватися декількома шляхами:

- здобуття освіти у різних формах (інституційна, індивідуальна, дуальна);
- здобуття освіти різних видів (формальна, неформальна, інформальна освіта);
- здобуття освіти на різних рівнях освіти: дошкільна, повна загальна середня, позашкільна, професійна (професійно-технічної), фахова передвища, вища освіта та освіта дорослих, на особливостях здобуття якої, ми і зупинимось в даній статті. Адаже навчання супроводжує нас протягом усього життя від дитинства до глибокої старості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія наукових досліджень свідчить, що в арсеналі педагогічної науки знаходиться велика кількість публікацій, присвячених опису особливостей організації безперервної освіти та освіти дорослих, незважаючи на те, дефініція «освіта дорослих» офіційно закріплена з моменту прийняття нового Закону «Про освіту» (вересень, 2017 року).

У липні 2018 року ця теза знайшла своє підтвердження і Концепції розвитку педагогічної освіти затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06 2018 р. № 776 [8].

Поміж тим, на сучасному етапі реформування системи освіти в Україні відбувається зміна сталих традицій, ментальних характеристик у питаннях щодо проблеми безперервного навчання та організації освіти дорослих, при тому, важливими є результати наукової роботи багатьох відомих вітчизняних дослідників, науковців, вчених, а саме: О. Аніщенко, С. Архіпової, В. Базелюка, М. Борисової, А. Василюк, С. Гончаренка, М. Дей, В. Кременя, Л. Лукянова, Т. Лукіної, Л. Мартинець, Н. Ничкало, В. Огнєвюка, В. Олійника, А. Самко, Л. Сігаєва, О. Сухомлинської та інших.

Зокрема, у контексті вивчення освіти дорослих, в коло наукових інтересів наших дослідників, увійшли такі аспекти даної проблеми, як-от: теоретико-методологічні підходи до дослідження проблеми освіти дорослих, вивчала А. Василюк; М. Дей досліджувала світові тенденції розвитку освіти дорослих; обґрунтувала теоретичні засади управління якістю освіти дорослих – Т. Лукіна; В. Базелюк розглянув компетентнісний підхід в освіті дорослих; В. Олійник визначив нові моделі та форми професійного розвитку особи в межах відкритої післядипломної освіти; А. Самко дослідила основні функції освіти дорослих й інші вчені, розглянули багато важливих питань окресленої проблематики.

Мета роботи. Методологічне обґрунтування особливостей здобуття освіти дорослими, педагогічними та науково-педагогічними працівниками зокрема.

Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

- охарактеризувати складові освіти дорослих;
- проаналізувати можливості реалізації складників освіти дорослих в сучасних умовах.

Методологія. Застосовано індуктивний та дедуктивний методи в ході узагальнення й аналізу літературних джерел за тематикою статті.

Наукова новизна. Обґрунтовано умови підвищення кваліфікації, стажування, професійного розвитку дорослих осіб, педагогічних і науково-педагогічних працівників зокрема.

Результати дослідження. Як зазначено у Вікіпедії, освіта дорослих – це практика навчання і виховання дорослих, набуття ними нових навичок, умінь та знань пов'язана з новим працевлаштуванням чи з іншого роду зміною діяльності. Освіта дорослих являє собою цілеспрямований процес розвитку і виховання особистості реалізуючи освітні програми та послуги [3].

К. Главнік вивчаючи особливості навчання дорослих, розробив пам'ятку для тренера, в якій зазначає, що дорослі навчаються ефективно за певних умов, коли: їм це особисто потрібно; мають досить часу на засвоєння нових знань і умінь; учасники можуть самостійно планувати свій час і процес навчання; досягають успіхів; мають можливість випробувати нові знання та тренуватися в застосуванні їх на практиці; учасники повністю залучені до процесу навчання; можуть зрозуміти, як використати набуті знання та вміння на практиці; створено приємне та сприятливе середовище навчання; тренінгові методи відповідають різним індивідуальним стилям/способам навчання, притаманним різним людям [4].

Система освіти дорослих – це сукупність закладів і установ формальної (загальноосвітні, професійні та заклади вищої освіти), неформальної освіти дорослих (навчання на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової спеціальності і задоволення пізнавальних, соціальних потреб), наукових, науково-методичних, методичних установ, науково-виробничих підприємств, інформаційних служб, інших юридичних та фізичних осіб, які мають право на надання освітніх послуг, а також державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають створювати всі необхідні умови для формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих.

З огляду на мету системи освіти дорослих, яка передбачає реалізацію права особи на освіту впродовж життя, залучення її до професійного та громадського життя шляхом надання необхідного для цього рівня грамотності, провідними типами освіти дорослих є: загальна (здобуття загальної грамотності або її підвищення); професійна (набуття нових професійних компетенцій або їх підвищення); корективна (вивчення державної або іноземної мови, набуття навичок цивільного спілкування тощо).

Аналіз досліджень і публікацій показав, що до основних завдань системи освіти дорослих вітчизняні педагоги відносять:

- задоволення потреб особистості в інтелектуальному, культурному і духовному розвитку через отримання неперервної освіти;
- формування в осіб, які навчаються, громадянської позиції, здатності до праці й життя в умовах сучасної цивілізації, її демократичного розвитку;
- збереження та примноження моральних, культурних, наукових цінностей суспільства;
- поширення знань серед населення; підвищення його культурного та освітнього рівня.

Зважаючи на широкі освітні можливості для дорослих, постає питання про визначення та аналіз функцій освіти дорослих. У Вікіпедії – вільній енциклопедії – визначено наступні функції:

- адаптивна, передбачає пристосування особи до нових вимог життя в суспільстві, що динамічно змінюється;
- компенсуюча, яка дозволяє здійснювати відтворення освітніх можливостей, які раніше були відсутні або втрачені;
- розвивальна, забезпечує збагачення діяльнісних можливостей людини та її духовного світу;
- аналітична, передбачає здійснення дослідження й проведення аналізу чинників, що впливають на потребу дорослих в освіті;
- перетворювальна, забезпечує зміну освітнього та кваліфікаційного рівня особи впродовж життя, а також інтелектуального та культурного рівня суспільства;
- прогностична, дозволяє здійснювати наукове передбачення розвитку особи й суспільства;
- комунікативна, забезпечує передачу соціального досвіду від покоління до покоління;
- заохочувальна, виступає стимулом мотивації для задоволення освітніх потреб дорослої людини.

Дослідники І. Ревенчук, А. Чуприна, Т. Шатовська вивчаючи питання навчання дорослих осіб в системі безперервної освіти, акцентують увагу науковців на мотивації дорослих до навчання. Вони стверджують, потреба в оновленні інформації є однією з основних потреб сучасної людини. Необхідність постійного оновлення знань, умінь, навичок, придбання додаткового освітнього досвіду обумовлена тим, що:

- постійною появою в житті людини проблем, вирішення яких вимагає від нього додаткового придбання знань, умінь, навичок, досвіду діяльності, зміни установок, об'єктивно стають джерелом мотивації до навчання;
- наявністю у людей будь-якого віку своїх інформаційних запитів;
- здатність людини до навчання, незалежно від віку;
- накопиченням кожним з нас досвіду, що стає змістовною основою освіти для інших [5].

Згідно, статті 18 Закону, основними складниками освіти дорослих в Україні є: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою [1]. Фрагментарно охарактеризуємо їх.

Післядипломна освіта педагогічних і науково-педагогічних працівників: по-перше, регламентується статтею 60 Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII [2]; по-друге, є обов'язковою для визначених категорій працівників; по-третє, визначається як спеціалізоване вдосконалення освіти та професійної підготовки особи шляхом поглиблення, розширення та оновлення її професійних знань, умінь та навичок або отримання іншої професії, спеціальності на основі здобутого раніше освітнього рівня та практичного досвіду; по-четверте, здійснюється закладами післядипломної освіти або відповідними структурними підрозділами закладів вищої освіти і наукових установ; по-п'яте, включає підвищення кваліфікації та стажування.

Підвищення кваліфікації та проходження стажування педагогічні і науково-педагогічні працівники можуть здійснювати як в Україні, так і за кордоном.

Найбільш поширеними видами підвищення кваліфікації у закладах післядипломної педагогічної освіти та закладах вищої освіти є: навчання за певною освітньою програмою; стажування на відповідній посаді; участь у сертифікаційних програмах, тренінгах, семінарах, семінарах-практикумах, семінарах-нарадах, семінарах-тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо.

Зклади вищої освіти забезпечують підвищення кваліфікації та проходження стажування своїх педагогічних та науково-педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років із збереженням середньої заробітної плати.

Закон визначає, що підвищення кваліфікації є необхідною умовою у двох випадках: 1) при атестації педагогічного працівника, коли за результатами атестації визначається відповідність педагогічного працівника займаній посаді, або присвоюється кваліфікаційна категорія чи педагогічне звання; 2) під час обрання науково-педагогічного працівника на посаду за конкурсом.

Посади педагогічних і науково-педагогічних працівників, які підвищують кваліфікацію або проходять стажування з відривом від виробництва, на цей період можуть замінюватися іншими особами без проведення конкурсу на умовах строкового трудового договору (контракту).

Для того щоб, не виникла необхідність, окремо визнавати та підтверджувати результати підвищення кваліфікації, педагогічні та науково-педагогічні працівники повинні підвищувати кваліфікацію у тих закладах післядипломної педагогічної освіти та закладах вищої освіти, які мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою. Поміж тим, педагогічні та науково-педагогічні працівники мають право підвищувати кваліфікацію в інших суб'єктів освітньої діяльності, фізичних та юридичних осіб. Однак, результати підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника у таких суб'єктів визнаються окремим рішенням педагогічної (вченої) ради. Умови і порядок визнання результатів підвищення кваліфікації у таких суб'єктів затверджуються Кабінетом Міністрів України [6].

Працівниками закладів післядипломної освіти, які мають ліцензію на освітню діяльність, є педагогічні, науково-педагогічні та/або наукові та інші працівники.

Засади професійного навчання працівників визначаються спеціальним законом.

Коротко зупинимось на професійному розвитку. Безперервний професійний розвиток – це безперервний процес навчання та вдосконалення професійних компетентностей фахівців після здобуття вищої та/або післядипломної освіти, що дає змогу фахівцю підтримувати або покращувати стандарти професійної діяльності і триває впродовж усього періоду його професійної діяльності.

У статті 59 Закону наголошується на тому, що «професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників передбачає постійну самоосвіту, участь у програмах підвищення кваліфікації та будь-які інші види і форми професійного зростання» [1].

Створювати умови та сприяти професійному розвитку та підвищенню кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, мають заклади освіти, в яких вони працюють.

Підтримуючи думку відомих вітчизняних педагогів А. Кузьмінського та В. Омеляненка, слід відзначити, що «професійні педагоги мають бути уповноваженими суспільства, держави, які не лише здійснюють свої основні функції, а й є організаторами та ініціаторами педагогічної просвіти усіх, кому належить так чи інакше займатися вихованням та освітою в різних сферах життєдіяльності людей» [7].

Поміж тим, професія педагогічного (науково-педагогічного) працівника, як і будь-яка інша професія, вимагає від нього володіння певними особистісними якостями, чільне місце серед яких мають займати: любов до дітей та молоді; почуття національної гідності; чесність, совісність, справедливість, об'єктивність; витримка, стриманість, терпеливість; організаторські здібності; всебічний розвиток; принциповість і вимогливість; чуйність, гуманне ставлення до людей тощо [6].

Атестація педагогічних працівників здійснюється атестаційною комісією згідно Положення про атестацію педагогічних працівників, яке затверджує центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, і передбачає використання системи заходів для всебічного та комплексного оцінювання їх педагогічної діяльності, і може бути як черговою, яку педагогічний працівник проходить не менше одного разу на п'ять років, так і позачерговою. Рішення комісії може бути підставою для звільнення педагогічного працівника з роботи у порядку, встановленому законодавством.

Для педагогічних працівників, крім атестації, Закон передбачає процедуру проведення зовнішнього оцінювання професійних компетентностей педагогічних працівників (у тому числі з педагогіки та психології, практичних вмінь застосування сучасних методів і технологій навчання), яка відбувається на добровільних засадах виключно за їх ініціативою, здійснюється шляхом незалежного тестування, самооцінювання та вивчення практичного досвіду роботи. Дана процедура в Законі названа як сертифікація педагогічних працівників, що здійснюється відповідно до Положення про сертифікацію педагогічних працівників, спеціально уповноваженими державою установами [6].

Законом передбачено, якщо педагогічний працівник успішно пройшов сертифікацію, то йому: видається сертифікат, який є дійсним впродовж трьох років; результати сертифікації зараховується як проходження атестації; здійснюють доплату за успішне проходження сертифікації; надається право впроваджувати і поширювати методики компетентнісного навчання та нові освітні технології; надається право бути залученим до проведення інституційного аудиту в інших закладах освіти, розроблення та акредитації освітніх програм; надається право бути залученим до інших процедур і заходів, пов'язаних із забезпеченням якості та впровадженням інновацій, педагогічних новацій і технологій у системі освіти.

Висновки. Провівши аналіз основних положень основного освітнянського закону та закону «Про вищу освіту», результатів досліджень ряду вітчизняних науковців ми дійшли висновку, що держава взяла на себе зобов'язання створювати належні умови для розвитку як суб'єктів освітньої діяльності, що надають відповідні освітні послуги, так і реалізації права кожної особи на освіту, в тому числі, і освіту дорослих.

На сьогодні, заклади післядипломної освіти та заклади вищої освіти здійснюють підвищення кваліфікації за різними видами та у різних формах. Вид та форму суб'єкт підвищення кваліфікації обирає самостійно. Педагогічна або вчена рада закладу освіти, де працюють педагогічні (науково-педагогічні) працівники на основі їх пропозицій затверджують щорічний план підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників.

Підвищення кваліфікації може здійснюватися як з відривом, так і без відриву від освітнього процесу. Відповідно до Закону, на час підвищення кваліфікації з відривом від освітнього процесу в обсязі, визначеному законодавством, за педагогічним (науково-педагогічним) працівником зберігається

місце роботи (посада) із збереженням середньої заробітної плати. Загальна кількість годин, відведена на підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника, що оплачується за кошти відповідних бюджетів, визначається законодавством.

Виконана робота не претендує на всебічне дослідження аспектів здійснення освіти дорослих. Подальшого розвитку потребують питання, пов'язані з умовами отримання освіти, вивченням зарубіжного досвіду у наданні таких освітніх послуг, розробкою методичних матеріалів щодо формування готовності до навчання дорослих з урахуванням їх вікових та індивідуально-психологічних особливостей.

References

1. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України* 2017. 27. верес № 178–179.
Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 veresnia 2017 roku № 2145-VIII [On Education The Law of Ukraine from september 5, 2017, No. 2145-VIII]. (2017 September 27). *Holos Ukrainy – Voice of Ukraine*. 178–179.
2. Про вищу освіту: Закон України від 01.06.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.
Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01 veresnia 2017 roku № 1556-VII [On Higher Education The Law of Ukraine from July 1, 2014, No. 1556-VII]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Information from the Verkhovna Rada*, 37–38, article 2004.
3. Освіта дорослих. Матер. із Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85 (дата звернення 02.05.2019).
Osvita doroslykh. Material iz Vikipedii – vilnoi entsyklopedii. [Adult education. Material from Wikipedia – the free encyclopedia] (2019, may 01). *Vikipediia – Wikipedia* Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0_%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B8%D1%85.
4. Главник К. Особливості навчання дорослих. *Освіта.ua* URL : <http://osvita.ua/school/method/technol/597> (дата звернення 01.05.2019).
Hlavnyk, K. Osoblyvosti navchannia doroslyh [Characteristics of adult education] (2019, may 02). *Osvita.ua*. Retriever from <http://osvita.ua/school/method/technol/597/>.
5. Ревенчук І. А., Чуприна А. С., Шатовська Т. Б. Навчання дорослих в системі безперервної освіти. *Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова* URL : <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/9640/1/Revenchuk.pdf> (дата звернення 01.05.2019).
Revenchuk, I. A., Chupryna, A. S., & Shatovska, T. B. Navchannia doroslyh v systemi bezperervnoi osvity [Adult education in the continuing education system] (2019, may 01). *Naukova biblioteka Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu im. M. P. Drahomanova – Scientific Library of the National Pedagogical Dragomanov University*. Retriever from <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/9640/1/Revenchuk.pdf>.
6. Дрижак В.В., Єрмак С.М. Професійний розвиток та підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників як фактор забезпечення якості освіти. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Чернігів : ЧНПУ. 2018. Вип. 153. С.26–32.
Dryzhak, V. V., & Yermak, S. M. (2018) Profesiyni rozvytok ta pidvyshchennia kvalificatsii pedahohichnyh ta naukovo-pedahohichnyh pratsivnykiv yak faktor zabezpechennia yakosti osvity [Professional development and professional development of pedagogical and scientific-pedagogical workers as a factor of ensuring the quality of education] *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka – The Bulletin of the Chernihiv National T. G. Shevchenko Pedagogical University*. Chernihiv, Ukraine: ChNPU, 2018, 153, 26–32.
7. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ: Знання-прес, 2008. 447 с.
Kuzminsky, A. I. & Omelianenko, V. L. (2008) *Pedahohika : pidruchnyk [Pedagogy: textbook]*. Kyiv, Ukraine : Znannia-pres.
8. Про затвердження Концепції розвитку педагогічної освіти: затв. наказом М-ва освіти і науки України від 01.06.2018 р. № 776. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichno-yi-osviti> (дата звернення: 01.05.2019)
Pro zatverdzhennya Konceptsiyi rozvytku pedagogichnoyi osvity: zatverdzhena nakazom Ministerstvava osvity i nauky Ukrayiny vid 01.06.2018 roku № 776. [On Approval of the Concept of Development of Pedagogical Education: approved by the Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 01.06.2018 № 776] (2019, may 01) *Ministerstvo osvity i nauky Ukrayiny – Ministry of Education and Science of Ukraine*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>.

Dryzhak V.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-2898-1053>
 Ph.D. in pedagogical sciences, associate professor,
 professor of the Department of pedagogy and humanitarian disciplines
 of the Academy of State Penitentiary Service
 (Chernihiv, Ukraine) E-mail: victor_dryzhak@gmail.com

Yermak S.

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0002-5069-1001>
 ResearcherID C-2632-2019
 Ph.D. in pedagogical sciences, associate professor,
 academic secretary
 Academy of State Penitentiary Service
 (Chernihiv, Ukraine) E-mail: sergey.yermak@gmail.com

EDUCATION OF ADULTS IN THE CONTEXT OF THE CONCEPT OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL EDUCATION

When it comes to teaching, we usually mean young people. However, people in adulthood are also undergoing training. The reasons for this are quite diverse: someone learns to master new skills, someone to improve their professionalism, become more confident, shape character traits, engage in a particular social community, and so on. Education accompanies us throughout our lives from childhood to old age.

Article's purpose. *Methodological substantiation of the peculiarities of obtaining education by adults, pedagogical and scientific-pedagogical workers in particular.*

Achieving this goal involves solving the following tasks: characterize the components of adult education; analyze the possibilities of implementing the components of adult education in modern conditions.

Methodology. *Inductive and deductive methods are used in the course of generalization and analysis of literary sources on the subject of the article.*

Scientific novelty. *The conditions of professional development, training of professional development of adults, pedagogical and scientific-pedagogical workers in particular are substantiated.*

Conclusions. *After analyzing the key thesis of the main educational law and the law "On Higher Education" as well as the results of researches by a number of national scientists, we came to the conclusion that the state has undertaken a function of creating the proper conditions for the development both subjects of educational activities providing relevant educational services, and the realization of the right of every person to education, including adult education.*

Today, institutions of postgraduate education and institutions of higher education carry out advanced training in different forms and using different approaches. The subject of professional development chooses the type and form of upgrading by himself. The pedagogical or academic council of the educational institution, where pedagogical (scientific and pedagogical) employees work, approve the annual plan for the improvement of the qualification of pedagogical (scientific and pedagogical) workers on the basis of their proposals.

Professional development can be carried out both while separating or not from the educational process. According to the Law, the place of work (position) with the preservation of the average salary is maintained at the time of the professional development with the separation from the educational process in the amount determined by the legislation. The total number of hours spent on professional development of the pedagogical (scientific and pedagogical) employee, which is paid for the funds of the corresponding budgets, is determined by the legislation.

Outlined work does not claim to comprehensively study the aspects of adult education. A number of issues require further development: conditions for obtaining education, the study of foreign experience in the provision of such educational services, the development of methodological materials on the formation of readiness for education of adults depending on their age and individual psychological peculiarities.

Key words: *adult education, professional development, internship, attestation, certification.*

Стаття надійшла до редакції 01.05.2019 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор М. А. Пригодій